

Naam project regelgeving	Handreiking IT Continuïteit bij de jaarrekeningcontrole <i>Raakvlakken met de toepassing van de controlestandaarden</i>
Status	concept / definitief
Opsteller(s)	Angelique Koopman met NOREA werkgroep IT & Financial Audit
Datum	14 november 2024

Project team

Projectsponsor: Danielle Kamerman

Projectleider: Antoine Lucassen (namens bestuur NOREA) &
Angelique Koopman (mede namens NOREA werkgroep IT & Financial Audit)

Teamleden: Afgevaardigden van: NOREA werkgroep IT & Financial Audit,
vertegenwoordigers OOB kantoren, NBA werkgroep Continuïteit (review rol),
Platform Reguliere Vergunninghouders en SRA. Daarnaast beschikbaar
gestelde hands-on resources vanuit OOB-kantoren voor het schrijven van
input en het NBA bureau voor procesbewaking.

Het project zal worden uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van de subcommissie Assurance (SCA).

Aanleiding/Achtergrond project

Aanleiding

Organisaties worden zich steeds meer bewust van informatiebeveiliging in de hedendaagse wereld. De technologische ontwikkelingen, toename van informatiebeveiligingsincidenten en opkomende wet- en regelgeving hebben invloed op de werkzaamheden van de accountant bij het evalueren van IT-risico's. De afhankelijkheid van IT komt nadrukkelijker naar voren in Standaard 315. In Standaard 315 wordt ingegaan op het identificeren en inschatten van risico's op een afwijking van materieel belang en vereist dat de accountant inzicht heeft in de IT-omgeving en de risico's die voortkomen uit het gebruik van IT. In de genoemde Standaard is het potentieel verlies van gegevens of onmogelijkheid om toegang te krijgen tot gegevens als voorbeeldrisico vanuit IT aangemerkt (bijlage 5 sub 18).

In verband met de verwevenheid van IT in de dagelijkse bedrijfsactiviteiten van organisaties en de toenemende afhankelijkheid van IT, besteedt de accountant meer aandacht aan de IT-omgeving en ook aan de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking (in dit document aangeduid met IT-continuïteit). De verwevenheid en afhankelijk kan zo groot zijn, dat een issue in de IT-continuïteit grote gevolgen heeft voor de organisatie. En zelfs een bedreiging kan vormen voor de continuïteit van de organisatie (Standaard 570). Op basis van artikel 2:393 lid 4 BW heeft de accountant een wettelijke plicht om aan het bestuur en commissarissen te rapporteren over de bevindingen betreffende de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Echter de wijze van rapporteren in het accountantsverslag beperkt zich in dit verband veelal tot standaardteksten zonder specifiek op de organisatiegerichte inhoud. Ten aanzien van eventuele geconstateerde IT-continuïteitsrisico's geïnitieerd vanuit Standaard 315 valt de accountant veelal uitsluitend terug op onderzoek naar back-up- en uitwijkmaatregelen en de constatering of continuïteitsrisico's daadwerkelijk zijn voorgevallen, zonder guidance of handreiking om dit thema (inherente risico) op uniforme wijze en met voldoende diepgang te behandelen.

Achtergrond project

Organisaties en haar omgevingen zijn in de afgelopen jaren veel complexer geworden. Daar komt bij dat IT inmiddels in de haarvaten van bedrijfsprocessen van organisaties zit. Hetgeen mede is veroorzaakt door het aan elkaar knopen van IT. Dit resulteert erin dat de

afhankelijkheid van IT daardoor steeds verder toeneemt en ontwikkelingen op dit gebied gaan snel. In lijn met de perceptie van Standaard 315, kan IT in grote mate worden gezien als een businessdriver waarop ondernemingen een aantal bedrijfsactiviteiten hebben gebouwd. Vanwege de genoemde ontwikkelingen, is het aannemelijk dat het maatschappelijk verkeer ook verwacht dat in de accountantscontrole bijvoorbeeld aandacht wordt gegeven aan IT-continuïteit en de mogelijke gevolgen voor de continuïteit van de organisatie. Ook in het NBA Rode vlaggenmodel, een hulpmiddel voor de accountant voor het tijdig en adequaat signaleren van continuïteitsvraagstukken, is de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking een relevant onderwerp. Het topic 'Informatiesysteem, Communicatie en Interne Beheersing' (IC&IB) is in dit model onderdeel van de rode vlag 'Interne beheersing niet op orde'. Verduidelijkingen zijn nodig vanwege toegenomen complexiteit en afhankelijkheid van IT-systemen in de context van (1) de standaard 315 en (2) de overall evaluatie van de continuïteit van de organisatie bij de jaarrekeningcontrole.

Vertegenwoordigers van de NBA en de NOREA werkgroep IT & Financial Audit hebben diverse afstemmingen gehad om tot dit projectvoorstel te komen. We zullen dit project gezamenlijk uitvoeren met als doel een NBA Handreiking te publiceren. Hierbij zal ook afstemming zijn met de SRA (vanwege eerder gepubliceerde SRA praktijkhandreiking Risico-inschatting en IT) en de NBA werkgroep Continuïteit.

Doelstelling

Het doel van deze Handreiking is om concreet 'handen en voeten' te geven aan hoe de accountant invulling kan geven aan het evalueren van het inherente IT-continuïteitsrisico gericht op de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking en de mogelijke impact op de continuïteit van de organisatie met de standaarden 315 en 570 als uitgangspunt. Dit betekent het uitwerken van voorbeeld analyses vanuit IT perspectief met situaties/scenario's die bijvoorbeeld in de continuïteit paragraaf zouden kunnen worden opgenomen. En welke rol (IT) specialisten zouden kunnen hebben hierbij. Om het belang van de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking te benadrukken, zullen we in de inleiding van de handreiking starten met voorbeelden uit de media waar bedrijven in de financiële problemen zijn gekomen als gevolg van IT issues. Dit zal de accountant concrete handvatten geven over hoe om te gaan met de toegenomen complexiteit van organisatie en IT. Hierbij willen we accountants in het kader van de jaarrekeningcontrole meer bewust maken van het feit dat de continuïteit van de onderneming meer en meer afhankelijk kan zijn van de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking.

We zullen in de Handreiking concretiseren wat er wordt verwacht van de accountant en wat verstaan wordt onder IT-continuïteit (m.n. definitie en reikwijdte/scope) en de verantwoordelijkheid van de accountant om dit in de jaarrekeningcontrole te betrekken en hierover te rapporteren. Standaard 315 zal hierbij het uitgangspunt zijn omdat deze standaard vereist dat de accountant kennis verkrijgt over de IT-omgeving en de IT-afhankelijkheden. De accountant onderkent daarbij ook eventuele IT risico's en geeft hier opvolging aan bij de uitvoering van de controlewerkzaamheden.

Voor dit project zullen we ook waar relevant gebruik maken van Standaard 570 en de rapportageverplichting volgens artikel 2:393 lid 4 BW en die in de Standaarden 260 en 265. Dit artikel geeft aan dat de accountant over zijn/haar onderzoek verslag uitbrengt aan de raad van commissarissen en aan het bestuur. De accountant maakt daarbij tenminste melding van de bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Dit artikel is uit 1993 en geldt alleen voor wettelijke controles en voor zover noodzakelijk voor de jaarrekeningcontrole. Doelstelling van de op te stellen handreiking is ook de accountant hier concrete handvatten voor te geven wat ten goede komt aan de kwaliteit van de rapportage van de accountant.

In Standaard 570 wordt expliciet ingegaan op het onderwerp continuïteit. In Standaard 570_2 staat opgenomen dat, uitgaande van de continuïteitsveronderstelling, de financiële overzichten worden opgesteld onder de veronderstelling dat de continuïteit van de onderneming gehandhaafd blijft en zij haar activiteiten in de voorzienbare toekomst zal voortzetten ("going concern"). In de voorgestelde nieuwe teksten voor Standaard 570 wordt expliciet het gebruik van technologie genoemd.

Scope

De handreiking zou voor de accountant mede door middel van concrete voorbeelden (ook passend gezien de complexiteit van de IT en de bijbehorende IT-risico's IT-afhankelijkheid en omvang van de organisatie) duidelijk moeten maken wat er van de accountant bij de jaarrekeningcontrole wordt verwacht (en wat niet) ten aanzien van IT-continuïteit in de context van Standaard 315. Daarnaast beogen we met de handreiking suggesties te doen over hoe de accountant IT-continuïteit met voldoende diepgang betreft bij het rapporteren over de continuïteit van de gegevensverwerking. We zullen bij het opstellen van de handreiking stakeholders consulteren over de interpretatie van de werkzaamheden en wijze van rapporteren door de accountant op het gebied van IT-continuïteit ofwel de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Voor zover bekend is er geen relatie met andere projecten binnen de NBA en NOREA.

Impactanalyse/resultaat

Deze handreiking zal in beginsel relevant zijn voor alle jaarrekening controleopdrachten. We verwachten dat deze handreiking behulpzaam zal zijn voor de accountant in situaties waar de evaluatie van IT-continuïteit nog niet (voldoende) de aandacht binnen de controle heeft gehad. We verwachten dat wanneer het belang van IT in de beheersomgeving bij de gecontroleerde groot en relevant is, de accountant de betrouwbaarheid en continuïteit van de IT zal willen evalueren. De accountant zal indien nodig bij de planning, uitvoering en conclusie van de werkzaamheden ten aanzien van continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking, de relevante risico's op het vermogen, resultaat en kasstromen, en daarmee de voortzetting van de activiteiten evalueren.

MKB-toets

De handreiking is van toepassing op controleopdrachten en daarmee ook van toepassing op MKB-accountants. Binnen het project houden we rekening met MKB-aspecten door auditors te betrekken welke ook in dit veld werkzaam zijn. Bij een kennissessie binnen het SRA met IT Auditors en Accountants met IT-affiniteit in juni 2024 ontstond ook duidelijk de behoefte naar meer handreiking omtrent dit onderwerp. Het wordt als complex ervaren om aan klanten uit te leggen wat het belang is van IT continuïteit, hoe opvolging gegeven wordt aan onderkende IT-continuïteitsrisico's, met welke diepgang daarmee samenhangende controlewerkzaamheden uitgevoerd moeten worden en wat de impact hiervan is voor het rapporteren hierover.

Risico's

Om de handreiking in korte tijd te schrijven zijn voldoende ervaren resources uit de praktijk nodig die concrete input (voorbeelden uit de praktijk) kunnen schrijven. Voor dit project zal de NOREA werkgroep IT & Financial Audit, bestaande uit accountants en IT auditors werkzaam in de controlepraktijk, inhoudelijk input leveren. Het startpunt voor ons project zal zijn om de scope van IT-continuïteit te definiëren. Dit zal het fundament voor de voorbeelden in de handreiking zijn.

Projectorganisatie en Stakeholders

- Gestreefd wordt naar een separate NBA werkgroep met een trekker (van 1 van de kantoren), leden van de NOREA werkgroep IT & Financial Audit en andere door de kantoren beschikbaar gestelde deskundige resources. Hiermee zijn de grote(ere) en

kleine kantoren vertegenwoordigd. Het beoogde projectteam bestaat uit accountants en IT auditors werkzaam ten behoeve van de jaarrekeningcontrole.

- Afstemming met SRA over praktijkhandreiking Risico-inschatting en IT (n.a.v. Standaard 315) met als doel toestemming te krijgen om waar relevant gebruik te maken van de inhoud van deze praktijkhandreiking.
- Afstemming bij aanvang van het project en tussentijds feedback vragen aan de NBA werkgroep Continuïteit (tenminste in review-rol)
- Afstemming met Platform Reguliere Vergunninghouders, SRA en andere betrokken partijen.
- NBA bureau begeleidt proces en faciliteert Teams omgeving.

Projectbegroting

Geen externe uitgaven verwacht, eventueel kosten voor Ronde tafel bijeenkomst bij de NBA.

Projectplanning, fasering, mijlpalen, resources

We stellen voor om het project in de volgende fasen uit te voeren:

1. Concretiseren, met standaard 315/570 (huidig en verwachte herziene versie) als uitgangspunt, wat er wordt verwacht van de accountant en wat verstaan wordt onder IT-Continuïteit ofwel de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking (m.n. definitie en reikwijdte/scope) en de verantwoordelijkheid van de accountant om dit in de jaarrekeningcontrole te betrekken en hierover te rapporteren. Gereed maart 2025.
2. Afstemming resultaten met de SCA alvorens de volgende fase wordt gestart.
3. Sounding definitie en reikwijdte/scope voor de Handreiking met collega's uit de praktijk en andere stakeholders tijdens een ronde tafel bijeenkomst en individuele afstemmingen. In april en mei 2025.
4. Afstemming resultaten met de SCA alvorens de volgende fase wordt gestart.
5. Opstellen handreiking met uitwerken concrete en relevante voorbeelden passend bij de uitgewerkte definitie/reikwijdte/scope om te illustreren wat de accountant in de voorbeeld situatie zou kunnen doen ten aanzien van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Gereed voor eerste afstemming met de SCA in oktober 2025.
6. Verwerken terugkoppeling SCA en afstemming andere gremia binnen de NBA in november en december 2025.
7. Gereed voor consultatie: mei 2026.

Goedkeuring Projectplan door SCA of SCE:

Goedkeuring Projectplan door CB:

Goedkeuring Projectplan door DB

Goedkeuring concept Uiting door SCA of SCE:

Goedkeuring concept Uiting door CB:

Goedkeuring concept Uiting door DB:

Consultatietermijn, intern/extern:

Goedkeuring definitieve Uiting door SCA of SCE:

Goedkeuring definitieve Uiting door CB:

Goedkeuring definitieve Uiting door DB:

Implementatiedatum:

Overige opmerkingen

-